

interdiszciplináris és nemzetközi kitekintés

Jogviták a gazdasági életben – egy gyakorló ügyvéd szemével

Kaiserné Temesi Rita*

Az Ügyvédi Irodánk praxisában leginkább a jogi személyek képviseletének ellátása bír jelentőséggel, ezért a jogi személyek részére nyújtott képviselet igen széleskörű, a jogi tanácsadástól kezdve a szerződések véleményezésén, szerződések, jognyilatkozatok szerkesztésén keresztül a peren kívüli és peres eljárásokban való képviselet ellátásáig előfordult szinte minden jellegű ügyvédi megbízás. A képviselet során érintett jogterületek sem szűkültek le egy-egy jogterületre, hanem a polgári jog, munkajog, társasági jog és egyéb jogterületen is szükségszerű volt az ügyfelek részére jogi tevékenység ellátása. Ügyfeleink működésük során nemcsak belföldi ügyleteket kötnek, hanem jelentős nemzetközi vonatkozású üzleti kapcsolat során kellett jogi megbízást teljesítenünk.

Ezért tapasztalatot szerezhettünk abban is, hogy az általunk szerkesztett vagy véleményezett szerződés teljesítése során a felek között kialakult jogviták hogyan alakultak, milyen megoldások születtek, a jogvitát sikerült-e megegyezéssel lezárni, vagy ügyfelünk kénytelen volt bíróság előtt érvényt szerezni követelésének.

Mint ismert jelentős különbség van, ha a felek közötti szerződéses kapcsolat belföldi ügyletnek minősül, vagy ha a felek nemzetközi vonatkozásban kötnek ügyletet. Nyilvánvalóan azokban az esetekben, ahol az ügyfelek már a szerződés megkötése során jogi segítséget kérnek és vesznek igénybe, az ügyvédek, jogtanácsosok figyelme kiterjed arra is, hogy az üzleti feltételek és jogi feltételek mellett az esetleges jogviták későbbi felmerülése esetén a jogvita rendezésére már a szerződéskötéskor a választott jog, a felek között megállapodott, alávétéses bíróság, vagy választott bíróság kikötése illetve ezen jelentős kérdésekben való megállapodás is rögzítve legyen.

Igy a felek közötti jogvita felmerülésekor elsődlegesen azt szükséges ellenőrizni, hogy a felek között volt-e érvényes, hatályos szerződés és ebben a szerződésben a felek megállapodtak-e az alkalmazandó jogról és a jogvita eldöntésére hivatott bíróságról.

---

* Ügyvéd, külkereskedelmi szakjogász, Európai jogi szakjogász, Temesi Váradi Ügyvédi Iroda

Ügyfeleinknek nem győzzük hangsúlyozni, hogy milyen fontos már az üzleti kapcsolat kezdetén megállapodást kötni és abban az alkalmazandó jogot és a bíróságot meghatározni. Nagyon sok esetben azt tapasztaljuk, hogy ügyfeleink csak az üzleti feltételek meghatározására koncentrálnak, sokszor azt a nézetet hangoztatják, hogy nem tudnak üzletet kötni, ha írásbeli szerződést kell aláírniuk a másik féllel. Ez a visszajelzés főleg a kis- és középvállalkozásoknál fordul elő, a piaci versenyben való részvétel érdekében inkább választják sokszor a kis-és középvállalkozások a szerződéskötéseikre csak a megrendelés és annak visszaigazolása formát, azt is leginkább telefonon vagy e-mailen bonyolítják, így elmarad teljesen a részletes feltételek kidolgozása, mely jogvita esetén jelentős nehézséget okoz.

Ha ezt az egyszerű szerződéskötési formát még bonyolítjuk azzal, hogy a felek nem belföldiek, hanem külkereskedelmi vonatkozású szerződésről van szó, sőt nem mindegy, hogy EU tagországról beszélünk vagy EU-n kívüli kapcsolatokról, akkor még inkább felmerül a nehézség, hogyan és hol lehet a jogviták rendezni.

Mivel a belföldi ügyletek során a magyar Polgári perrendtartás szabályainak alkalmazása eldönti a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot, így e körben könnyen meg tudjuk indítani a peres eljárást.

Külkereskedelmi viszonylatban azonban már szélesebb körű kutatást jelent a megfelelő jog és megfelelő bírói szerv felkutatása.

Az Európai Unióban székhellyel rendelkező felek közötti jogvitában is találunk irányadó jogszabályt, az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I) rendelet alkalmazása elkerülhetetlen a 2009. december 17. után kötött szerződésekre.

Amennyiben a Róma I. rendelet hatálya nem terjed ki a szerződéses jogviszonyra, úgy a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény rendelkezéseit kell alkalmaznunk, de nem vehetjük figyelmen kívül, hogy a különböző nemzetközi egyezmények rendelkezései is hatályosulhatnak.

Így jelentős munkát, kutatást jelent az, hogy egy kellően nem előkészített, nem leszállított szerződéses kapcsolat során felmerülő jogvitában csak az irányadó nemzeti jogot megtaláljuk, és ezt követően további kutatást jelent, hogy vajon melyik bírói szervnek lesz hatásköre, illetékessége az ügyben döntéshozatalra.

Ezért van jelentősége annak, hogy ügyfeleink már az üzleti kapcsolat kezdetekor leszállították a szerződésre irányadó jogot és a jogvitában elfogadott döntéshozó szervet.

Érdekes megoldások szülehetnek az általános feltételek alkalmazása során is. Előfordul, hogy az egyik fél a számla mellékleteként, vagy a megrendelés visszaigazolása mellékleteként elküldi az általa alkalmazott általános feltételeket. Ezeket az általános feltételeket sem szokták azonban a felek aktualizálni, sokszor átvesznek korábbi, esetleg tulajdonostól származtatott feltételeket, azokat alkalmazzák, miközben saját üzleti gyakorlatuk megváltozik. Miután nincs írott szerződés, így csak a felek között egy-két fontos feltétel tisztázott, az ár, a szállítási határidő és szállítási cím, a paritás, de sokszor minőségi kérdésekben sincs konkrét megállapodás. Így előfordul, hogy két EU tagállam közötti jogviszony során az

eladó által alkalmazott általános feltételekben az USA egyik tagállamának joga és ottani választott bíróság maradt, így maga az eladó is abba a helyzetbe került a konkrét jogvita felmerülésekor, hogy az általa alkalmazott általános feltételekben megjelölt jogot sem kívánja alkalmazni és azon a bíróságon sem kívánja a peres eljárást lefolytatni. Tehát nemcsak akkor kerülhetnek ügyfeleink szorult helyzetbe, ha egyáltalán nem rendelkeznek az alkalmazandó jogról és a döntést hozó bíróságról, hanem akkor is, ha nem megfelelő általános feltételeket alkalmaznak.

Eleve költséget okoz az ügyfeleinknek egy jogvita felmerülése, a magyar Polgári perrendtartás szabályai szerint jogi személyeknek kötelező ügyvédi, perképviselőre jogosult jogtanácsosi képviselő bevonása, de nemzetközi jogvita esetén sem kerülhető el a szakmai képviselő, emellett az sem mindegy, hogy hol kerül majd sor a döntéshozatalra, mely szintén költséget generál. Amikor a szerződéskötésre inspiráljuk ügyfeleinket, a később esetleg felmerülő jogvita nézőpontjából megközelítve szintén arra hívjuk fel figyelmüket, hogy nem mindegy hol és hogyan fog a jogvita lefolyni, felmerül a kérdés, hogy mi éri meg jobban az ügyfélnek. Ugyanez a kérdés a belföldi jogvitákkal kapcsolatban is felmerülhet: minden esetben jobb és költségkímélőbb megoldás az előre történő szerződéskötés és a lehető legszélesebb körű megállapodás, mint a perben hosszadalmasan lefolytatott bizonyítási eljárás, amely már csak a bíróság előtt történhet.

A szerződéskötés során a jog meghatározása után a döntéshozó szerv kiválasztásánál nemcsak a rendes bíróságokat kell figyelembe vennünk, hanem Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság joghatóságát is vizsgálunk kell. Sokszor jóval gyorsabb, egyszerűbb és végleges megoldást kapunk a jogvitánk eldöntésére az Állandó Választottbíróság kikötésével, főleg nemzetközi vonatkozású ügyleteknél, ahol a szerződő partner is inkább elfogadja az akár idegen nyelven, angolul, németül folyó eljárást, a 3 tagú tanács eljárása esetén a felek által jelölt 1-1 választott bíró közreműködésének lehetőségét. 2018. február 1-től a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság új Eljárási szabályzatot alkotott, a honlapján új minta-klauzulák találhatóak, melyek alkalmazása esetén az Állandó Választottbíróság hatáskörére kétség nem merülhet fel. A 2018. február 01-től hatályos Eljárási Szabályzat kitér az Állandó Választottbírósági Közvetítői eljárás szabályainak megalkotására is, azaz már a Választott bíróságtól is kérhető a közvetítői eljárás.

Bizonyos ügyekben a bírósági eljárást megelőzően fordulhatunk békéltető testületekhez is, mint alternatív vitarendezési fórumokhoz a fogyasztók. A fogyasztók számára lehetőséget adó Békéltető Testületek sok esetben megoldják a jogvitákat, melyek a fogyasztók számára térítésmentesek, így hatékony eszközei lehetnek a viták megoldásának. Speciális, biztosítók, pénzügyi intézmények tevékenységével kapcsolatban felmerülő jogvitákban nyújthat szintén térítés nélkül segítséget a Pénzügyi Békéltető Testület.

A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv (TSZSZ) a 2013. évi XXXIV. törvény alapján nemcsak fogyasztók, hanem a jogi személyek előtt is nyitva álló alternatív vitarendezési szerv, azonban csak írásbeli szerződés alapján jár el, tehát a feleknek érdekük az írásbeli szerződésben való megegyezés. Az építészeti-műszaki tervezési,

építési és kivitelezési szerződések teljesítéséből fakadó viták ügyében tud eljárni a TSZSZ, melyhez kérelmet adhat és a szakértői eljárás lefolytatását kérheti a megrendelő, a tervező, a kivitelező vagy az alvállalkozó. A TSZSZ szakértői eljárás lefolytatásával a szerződésből eredő teljesítések után járó ellenszolgáltatás mértékét állapítja meg és szakvéleményével segíti elő a felek megállapodását. A TSZSZ működését a 2013. évi XXXIV. törvény illetve a 236/2013. (VI. 30.) Kormányrendelet részletesen szabályozza, illetve a nem rendezett főbb eljárási szabályokat az Ügyrend tartalmazza.

Amennyiben ügyfeink megfogadják tanácsunkat és üzleti kapcsolatuk kialakulásakor szerződéskötésre adnak megbízást, a jogválasztás és a bírósági kikötés mellett ma már javaslatot tehetünk alternatív vitarendezési módokra is, a jogvita felmerülésekor nem szükséges azonnal bíróság előtt kérni a vitarendezést, hanem közvetítői eljárásra is tehetünk javaslatot.

Kétféle közvetítési folyamatról beszélhetünk - a bíróságon kívül folytatott közvetítésről és a bírósági szakban is szabályozott közvetítői eljárásról.

A szerződéskötés során eldönthetjük azt is, hogy a szerződés mellékleteként maguk a szerződő felek megállapodnak részletesen egy alternatív, közvetítői eljárás szabályaiban, vagy alkalmazzák esetleg közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény szabályai szerint működő közvetítői rendszert, nyilván ez utóbbi esetet a belföldi szerződéskötés során vehetjük figyelembe, mely jogszabály 23. § (1) bekezdése szerint a felek közös megegyezés alapján az általuk választott természetes személy vagy jogi személy közvetítőként történő felkérését írásban, telefax útján vagy elektronikus levélben kezdeményezhetik. Ha csak az egyik fél kezdeményezi az eljárás lefolytatását, a közvetítő közreműködhet abban, hogy a többi fél a kezdeményezéshez csatlakozzon.

Nemzetközi viszonylatú szerződések áttanulmányozása során már sokszor találkozunk azzal a megoldással, hogy a szerződésben részletesen rögzítik a felek, mely közvetítőhöz szükséges fordulniuk elsődlegesen a jogvita rendezése érdekében és amennyiben nem tudnak megegyezni, úgy fordulhatnak csak második lépcsőben bírósághoz. A közvetítés lényege, hogy megegyezést érjen el a felek közötti jogvitában, amit nagyon sokszor egyébként ügyvédként egy peres eljárás során magunk is megpróbáljuk, ugyanis ha a felek a vita miatt már nem biztos, hogy képesek egyezsége jutni üzletfelükkal, a jogi képviselők közvetítésével többször elérhető a felek közötti megegyezés is. A bírói út előtti közvetítői eljárás még inkább a felek közötti megegyezést segíti elő.

A bíróságon kívüli közvetítés során a közvetítőnek nem feladata az ügy eldöntése, ezért jogi ismeretekkel sem kell rendelkeznie, a közvetítő csak a felek számára nyújt segítséget a vitájuk megoldására, a közvetítő támogatja a feleket a megállapodásuk megkötése érdekében. A közvetítő nem ad javaslatot, nem dolgoz ki alternatívát, hanem csak a megegyezésre próbálja ösztönözni a feleket.

Amennyiben a felek még közvetítői eljárásban nem állapodtak meg, de felmerül a jogvita, úgy a bírósághoz fordulás előtt ügyfeink általában fel kívánják mérni a per kockázatait, a nyeresési esélyeiket, a várható költségeket, az eljárás hosszát, melynek felmérésére ügyvédként kérnek fel. Már az iratok áttanulmányozása során következtetés vonható le a nyeresési esélyekre, az eljárás elhúzódására, a bizonyítási

nehézségekre, a szakértői vizsgálatok igénybevételére, melyekből levont következtetések alapján megbecsülhető az ügyfél részére, hogy milyen kockázatot vállal a per megindítására úgy, hogy ekkor még fel sem tudjuk mérni a bizonyítási kockázatot, a tanúvallomások vagy a bírósági szakértői megállapítások kiszámíthatatlanságát. Ekkor tanácsolhatjuk ügyfeleinknek a közvetítói eljárást, a win-win megoldást,

Tapasztalatom szerint a bírósági jogvita elkerülése előnyösebb az ügyfelünk számára, még akkor is, ha kompromisszumot kell kötniük, és esetleg fel kell adniuk a teljes követelésüket. Például, ha egyszerű beszedési eljárást kell kezdeményeznünk és először felszólítjuk a másik felet a fizetésre, ezután többször vezetett gyorsabb eredményre, ha részletfizetési kedvezmény nyújtásával el lehetett érni a tartozás teljes kifizetését még a késedelmi kamatról való lemondás árán is, mint ha egy jóval hosszabb bírósági döntés végrehajtása során esetleg még a tőke teljes kiegyenlítése is elmarad, hiszen sok esetben tapasztaltuk azt is, hogy az adós csődbe ment, mire a végrehajtási eljárás megkezdéséhez jutottunk és a felszámolás során semmilyen megtérülés nem történt.

Mindkét fél szeretné megnyerni a jogvitát, mindkét fél előnye, hogy nyertes pozíciót érjen el. A közvetítói eljárás során vagy akár a perben a felek jogi képviselői által közvetített egyezség létrehozatalakor mindkét félnek kölcsönösen kell engednie az álláspontjából, a követeléséből ahhoz, hogy mindkét fél számára előnyös egyezség jöjjön létre. Ha a fél azt érzékeli, hogy ha csak részben is, de nyertes pozíciót fog elérni, akkor már másképp állnak hozzá az egyezséghez és könnyebben elérhető az egyezségkötés létrehozása érdekében az, hogy kölcsönösen engedményeket tegyenek a felek a másik fél részére.

Mindezek után egyértelműen kijelenthetjük, hogy ügyfeleink részére a tanácsadás során hangsúlyoznunk kell az írásbeli szerződés fontosságát, a jogválasztás és a döntéshozó szerv meghatározását és tanácsot kell adnunk arra is, hogy a közvetítói eljárás adta előnyöket használják ki mielőtt végső megoldásként a jogvitában a bírósági utat veszik igénybe.
